

"Floralis Genérica", a sculpture by Eduardo Catalano in Buenos Aires; photo is licensed under [user id:3345557 \(Pixabay\)](#)

De Generieke module over zingeving in de psychische hulpverlening: 'Flower Power', research, of allebei?

Studiebijeenkomst KSGV

Donderdag 7 september 2023, 14.00-17.00 uur,
Geertekerk, Geertekerkhof 23 te Utrecht;
www.heirloom.nl/locaties/geertekerk

Informatie en aanmelding: www.ksgv.nl – ksgv@ksgv.nl

Kosten: leden € 30,00 / niet-leden € 65,00 / studenten € 15,00

SAMENVATTING

Recent kon Akwa GGZ, dé instelling in Nederland voor het borgen en verbeteren van ggz-werkmethoden, de nieuwe Generieke module 'Zingeving in de psychische hulpverlening' aankondigen. Een interdisciplinaire werkgroep van vakverenigingen plus patiënten- en naastbetrokkenenplatform Mind heeft in de voorbije jaren gewerkt aan de totstandkoming van dit nieuwe kwaliteitsdocument in de geestelijke gezondheidszorg. 'Interdisciplinair' betekende ook de betrokkenheid van professionals als verpleegkundigen, klinische geriaters, praktijkondersteuners-huisarts, huisartsen, psychologen, geestelijk verzorgers, psychiaters en (familie)ervaringsdeskundigen.

Gaat deze module ook betekenen dat nu helder is wat 'goede zorg' zoal behelst wanneer het gaat om spiritualiteit, zingeving en levensbeschouwing? Wordt de expertise en kunde van de geestelijk verzorger ook beter geborgd binnen het totale zorgtraject? Tijdens deze studiedag zullen onderzoekers en praktijkbeoefenaars verkennen welk onderzoek er nodig is om dergelijke vragen te monitoren en van nader perspectief te voorzien. En 'last but not least': mogen we de totstandkoming van de nieuwe module ook gaan vieren? Kortom, een nieuwe 'Flower Power' in de ggz? In deze studiebijeenkomst wordt de nieuwe Generieke module 'Zingeving' nader tegen het licht gehouden.

AANMELDING EN DEELNAMEKOSTEN

De deelnamekosten bedragen voor KSGV-leden € 30,00, en niet-leden € 65,00; voor studenten en Leden/Vrienden Geertekerk geldt een speciaal tarief van € 15,00. Via onze website www.ksgv.nl kunt u uw toegangsbewijs bestellen (en inschrijven kan tot uiterlijk 6 september 2023). Verdere inlichtingen via:

ksgv@ksgv.nl

013 466 33 42

Postbus 90153, 5000 LE te Tilburg

Accreditaties zijn aangevraagd bij Stichting Kwaliteitsregister Geestelijk Verzorgers (SKGV), de Federatie Gezondheidszorgpsychologen en Psychotherapeuten (FGzPt), Accreditatiebureau Kwaliteitsregister Verpleegkundigen en Register Zorgprofessionals en Kwaliteitsregister Psychotherapie (NVP).

PROGRAMMA (concept)

14.15-14.20: Opening door moderatoren prof. dr. Hanneke Schaap – Jonker en prof. dr. Arjan Braam

Prof. dr. A.W. Braam is psychiater en opleider bij Altrecht Geestelijk Gezondheidszorg in Utrecht en daarnaast is hij als bijzonder hoogleraar vanwege het KSGV verbonden aan de Universiteit voor Humanistiek te Utrecht. Gedurende de voorbije twee jaar fungeerde prof. Arjan Braam als voorzitter van de interdisciplinaire werkgroep voor de totstandkoming van de Generieke module ‘Zingeving’.

Prof. dr. J. Schaap - Jonker is hoogleraar aan de VU Amsterdam en rector bij Kennisinstituut Christelijke ggz (KICG).

14.20-14.45: Lezing door prof. dr. David Rosmarin: Spirituality & Mental Health: Empirical Insights and Clinical Directions.

Spirituality is highly common and can relate in positive and negative ways to mental health. Yet, for a variety of historical reasons, the majority of clinicians pay scant attention to this domain in the delivery of care. This presentation will review results from a collection of scientific studies conducted at McLean Hospital/Harvard Medical School with acute psychiatric patients, which inform directions for clinicians in addressing spirituality among diverse patients.

D.H. Rosmarin, PhD, ABPP, is an Associate Professor at Harvard Medical School and Director of the McLean Hospital Spirituality & Mental Health Program. He innovates methods for integrating spirituality into evidence-based mental health treatments and is a widely-cited researcher in this area who has authored over 100 peer-reviewed publications. Dr. Rosmarin's work has been featured in *Scientific American*, the *Boston Globe*, the *Wall Street Journal*, and the *New York Times*, and he is the author of a trade non-fiction book *Thriving with Anxiety: 9 Tools to Make Your Anxiety Work for You* (Release date: October 17th 2023, by HarperCollins). He can be reached via <https://spirit.mclean.harvard.edu>

14.45-15.00: Lezing door dr. Walter Krikilion: Zingeving in de psychische hulpverlening: bron van inspiratie voor en accenten vanuit de Vlaamse context.

In deze lezing worden reflecties gegeven vanuit de Vlaamse en bij uitbreiding Belgische context, in het bijzonder vanuit wat vandaag in Vlaanderen speelt in de ggz, de herstelgerichte benadering en initiatieven rond cliëntenparticipatie. Vanuit een tweevoudig opzicht: geïnspireerd door eigen ervaringen in de praktijk van zorg en begeleiding en vanuit wat beleidsmatig rond zorg en preventie centraal staat. Daarnaast vormen twee publicaties van de spreker achtergrond voor zijn reflecties: ‘Geestelijke gezondheidszorg in het licht van zingeving en spiritualiteit’ (Antwerpen/Apeldoorn: Garant, 2012) en ‘Zingeving bij herstel:

helende perspectieven in dialoog' (Antwerpen/Apeldoorn: Garant, 2019). Twee vragen staan bij dit alles op de voorgrond: waarin kan de Generieke module 'Zingeving' de Vlaamse ggz inspireren? welke aanvullingen en extra accenten kunnen vanuit de Vlaamse context aan de module gegeven worden?

Dr. W. Krikilion, doctor in theologie en psychotherapeut, stafmedewerker patiëntenzorg van het Openbaar Psychiatrisch Zorgcentrum te Geel (B) met als aandachtsgebieden zingeving, ethiek en cliëntenparticipatie. Daarnaast is hij coördinator van de KSGV-netwerkgroep Vlaanderen.

15.00-15.15: Lezing door Janneke Hengeveld – Slöetjes MA, MSc: 'Zinnige' gesprekken leren voeren.

Tijdens deze lezing reflecteren we op de vraag 'hoe leer je praten over zingeving?'. Vanuit deze reflectie en de kennis uit wetenschappelijke bronnen, staan we stil bij de vraag hoe anderen te leren zorgdragen voor zingeving. Om de Generieke module 'Zingeving' verder te brengen is deskundigheidsbevordering nodig voor diverse disciplines, ook verpleegkundigen. Wat is dan effectief in het aanleren van 'zinnige' gespreksvoering?

Mevr. J. Hengeveld - Slöetjes MA, MSc is verpleegkundig specialist ggz, zorgethicus en teamleider zorg bij Dimence Groep in Zutphen, lid van de interdisciplinaire werkgroep voor de totstandkoming van de Generieke module 'Zingeving'.

15.15-15.45: Pauze

15.45-16.00: Lezing door drs. Marijn Gilhuis: De Generieke module 'Zingeving': een sportieve benadering – het is immers teamwerk.

In deze bijdrage zal de aandacht gericht zijn op de rol van de geestelijk verzorger om zingeving als aandachtsveld voor andere zorgdisciplines duidelijk te maken, zodat cliënten de passende zorg voor zingeving krijgen. Passend zou in dit geval ondersteunend bij het herstel. Een bijdrage vanuit de praktijk, aangewakkerd door uitkomsten van onderzoek.

Drs. M. Gilhuis is geestelijk verzorger bij Antes Zorg in Poortugaal en predikant PKN Lage Zwaluwe en Terheijden-Wagenberg, lid van de interdisciplinaire werkgroep voor de totstandkoming van de Generieke module 'Zingeving'.

16.00-16:15: Lezing door Marieke van Eijkelen MA: Inzet ervaringskennis en deskundigheid vanuit onverwachtse hoek.

In de Generieke module 'Zingeving' wordt gesproken over drie types van zorgbehoeftes van patiënten met betrekking tot zingeving, te weten:

1. Behoefte aan een professional/ervaringsdeskundige met een soortgelijke levensbeschouwelijke achtergrond;
2. Behoefte aan gesprekken met een niet-oordelende professional / ervaringsdeskundige over levensbeschouwing en spiritualiteit en over de wisselwerking tussen psychische klachten en spirituele spanning;
3. Behoefte aan een behandelomgeving die ruimte biedt voor levensbeschouwing en spiritualiteit.

Onderzoek wijst uit dat in ggz-instellingen tot op heden slechts gedeeltelijk in die behoeftes wordt voorzien. Vraag blijft waar halen we die professionals en/of ervaringsdeskundigen en de ruimte vandaan, om deze niet-oordelende invalshoek ten aanzien van levensbeschouwing en spiritualiteit in de praktijk handen en voeten te geven? Een mogelijke optie is om professionals, nu reeds werkzaam in de ggz, die zelf ervaring hebben met psychische ontregeling, in te zetten ten behoeve van herstelgerichte zorg.

Mevr. M. van Eijkelen MA participeerde als ervaringsdeskundige bij de interdisciplinaire werkgroep voor de totstandkoming van de Generieke module 'Zingeving'; heeft de masteropleiding tot geestelijk verzorger aan de Universiteit voor Humanistiek te Utrecht afgerond.

16.15-16.30: Lezing door prof. dr. Piet Verhagen: De generieke module 'Zingeving': een etnografische benadering.

Er is veel kwantificerend onderzoek als het gaat om zingeving, spiritualiteit en religie. Daar is grondig gebruik van gemaakt bij het ontwerpen en samenstellen van de generieke module zingeving in de psychische hulpverlening. Er is echter (te) weinig participierend onderzoek, zoals in een etnografische benadering. De vraag is of voor dat laatste niet meer tijd en ruimte (geld) gevonden zou moeten worden, omdat er wellicht geen betere benadering is om het nut, de betekenis van zingeving te evalueren en vooral de zelfwerkzaamheid van mensen in hun zoeken en ontwerpen van zin te begrijpen. Etnografisch onderzoek, zoals dat bijvoorbeeld in de praktische theologie wordt toegepast is een voorbeeld van participierend onderzoek. Het is een relationele, dialogische benadering van onderzoek, die andere typen van kennis genereert vergeleken met de traditionele kennis. Dat zou een verrijking kunnen zijn en het zou de onderbouwing van de Generieke module 'Zingeving' kunnen verdiepen!

Prof. dr. P.J. Verhagen is psychiater en groepspsychotherapeut werkzaam bij GGZ Centraal en als bijzonder hoogleraar vanwege het KSGV verbonden aan KU Leuven, lid van de interdisciplinaire werkgroep voor de totstandkoming van de Generieke module 'Zingeving'.

16:30: Reflectie en afsluiting door de moderatoren

Na afloop gelegenheid tot napraten en ontmoeting met een drankje (tot iets na 17.00 uur).